

Fagartikkel, del 2:

HISTORIKK

Selv om vi i dag har lover som skal beskytte mot rasisme og diskriminering, finner vi mange eksempler på hverdagsrasisme i Norge og verden forøvrig. Mye har sammenheng med rasistiske lovverk i mange land opp gjennom historien. Eksempler fra vårt eget land er jødeparagrafen og behandlingen av samene. I USA og Sør-Afrika har rasistiske lovverk gjennomsyret samfunnet i århundrer.

Jødeparagrafen

Jødeparagrafen var en bestemmelse i Norges Grunnlov som ble vedtatt i 1814 der det stod at jøder var «udelukkede fra Adgang til Riget». Henrik Wergeland arbeidet for å få fjernet denne bestemmelsen fra grunnloven helt fram til han døde i 1845, men han fikk aldri oppleve at det lyktes. Først i 1851 ble det flertall på Stortinget for å fjerne jødeparagrafen. Under 2.verdenskrig gjeninnførte Vidkun Quisling paragrafen, og den ble stående til freden i 1945. Quisling ble senere dømt for ulovlig endring av grunnloven.

Samene

På 1800-talet var nasjonalfølelsen sterk i Norge. Norsk kultur ble sett på som mer verdt enn den samiske. Det ble ulovlig å undervise i samisk, og samiske barn ble samlet på internatskoler og fikk bare lov å snakke norsk på skolen. For å kjøpe jord måtte en snakke, lese og skrive norsk og ha norsk navn. Mange samer skiftet derfor navn, og det har ført til at mange samiske familier har forsvunnet fra registrene. Etter andre verdenskrig ble det større forståelse for samenes rettigheter, og i 1989 ble Sametinget åpnet. Likevel sier fremdeles et flertall av unge samer at de har opplevd diskriminering.

Slaveriet

Den amerikanske rasismen har bakgrunn i kolonitiden og slaveriet. Slavehandelen startet på 1600-tallet og varte i rundt 250 år. Slavene ble stjålet fra Afrika og fraktet over Atlanteren under umenneskelige forhold. De som overlevde turen ble solgt på det amerikanske slavemarkedet. Afrikanerne ble sett på som mindreverdige og de hvites eiendom som kunne kjøpes og selges som andre varer. De bidro sterkt til den økonomiske veksten i sørstatene. Selv om slaveriet ble avskaffet etter den amerikanske borgerkrigen i 1865 og borgerrettighetsbevegelsen på 1950- og 60-tallet førte til like rettigheter for alle, lever rasismen videre. Drapet på George Floyd og Black lives matter-bevegelsen er eksempler på det.

Apartheid

Et annet resultat av kolonitiden er apartheid-politikken i Sør-Afrika. Apartheid betyr «adskillelse» og ble innført av de hollandske koloniherrene. Innbyggerne ble delt inn i hvite, svarte, fargede og indere. Det var forbudt å gifte seg på tvers av gruppene og i byer og tettsteder bodde de i forskjellige områder. Busser, restauranter og strender var reservert for hvite, og de svartes skole- og helsetilbud var mye dårligere enn de hvites. Til tross for at raseskillepolitikken ble offisielt avskaffet i 1991, er Sør-Afrika fremdeles ekstremt delt. Fremdeles bor de fleste svarte i blikkskur i fattige townships mens hvite stort sett bor i villaer i velstående forsteder. Seks ganger så mange hvite som svarte studerer ved universitetet.